

веницом дају необично сочне плодове, тако су и људи и њихове творевине јасних црта и снажно израженн; такве су и српске народне приче забележене и формиране у карсним пределима.

Ј. Ц.

Нови научни часописи. — *Geografski Vestnik*, časopis za geografiju in sorodne vede 1925., št. 1. Izdaja in zalaga Geografsko Društvo v Ljubljani. У јуну месецу ове године изашла је из штампе прва свеска овога новог географског часописа са овим важнијим чланцима: Bokinec Dr. V. (Ljubljana), Razvoj geografije v Slovencih; Ehrlich univ. prof. Dr. L., Geografija in etnologija; Russ Dr. J. Morfogenetske skice iz notranjskih strani. I Notranjski ravniki; Gavazzi univ. prof. Dr. A., Geografski razpored največje in najmanjše povprečne mesečne množine padavin na Balkanskem Polotoku I.

Часопис иначе има ове рубрике: razprave, manjši članci, geografske novice, književnost u Geografsko Društvo na univerzi v Ljubljani.

Изашла је прва свеска *Гласника Скопског Научног Друштва*. И по садржини и по опреми *Гласник* је врло добро уређен. У њему су од интереса за географа чланци: Д-ра Душана Недељковића „Основне етографско-етолошке карактеристике скопског народног живота“, Д-ра В. С. Радовановића „Вулкански пепео у нашој земљи и на Балк. Полуострву од ерупције Везува 1631 год.“, Д-ра Н. Кошанина „Четинари Јужне Србије“ и Д-ра Ј. Ердељановића „Професор Вајганд о македонским србима“.

П. Ш.

О делтама италијанских река.¹ — Маринели у овом чланку износи у главним потезима основне карактеристике италијанских делта и даје им објашњење.

Највећи број италијанских делта су простог облика. Река има једно ушће, она често према бази делте показује савијање, на бази и поред мора са обе стране реке су пешчани бедеми, томбола. Често томбола има и по средини између базе и мора, распоређена су као перјаница (Таљаменто).

Томбола морфолошки личе на дуне, и стварно свој облик су добиле од ветра а материјал је сталожило море. Свако томболо представља стару обалу.

Многе делте су младе, постале у току историјског периода. Количина материјала у делти је пропорционална снази и величини слива реке. Порекло делте не треба тражити у неким променама физичких услова, јер оно је условљено искључиво повећавањем броја људи и њихове акције. А то је крчење шума и повећање обрађене земље што омогућава већу количину денудованог материјала — и друго регулисање река — што олакшава да денудовани материјал река однесе до мора. — Дакле материјал делте је донела река, што је још наспорила и људска акција.

Али само стварање делте је дело морске акције. Маринели мисли да се то врши на овај начин. Стварање делте је условљено у том случају ако река највећи део свог материјала таложи у море на т. зв. неутралној линији, а то је, где таласи копнене честице више носе према обали него према пучини. Због тога се материјал, који је река унела

¹ *Olinto Marinelli: Considerazioni sui delta dei fiumi italiani.* Зборник радова посвећен Јовану Цвијићу, Београд, 1924, с. 151—165.

у море, таложи поред обале. Пошто таласи у већини случајева ударају косо на обалу, то се прикупљање материјала врши непосредно уз ушће реке. У колико је ова акција мора ближе ушћа реке у толико се прикупља већа количина материјала на ушћу. Чим се образује ембрио делте онда и он повећава ову акцију мора. На тај начин нагомилавање материјала врши се симетрично поред ушћа. Савијање реке у делти има почетак још у ембриону делте. Оно се доцније повећава на тај начин, што река нагомилава у кориту донети материјал и тиме препречује свој ток, који се све више савија у одређеном правцу. Поред мора се ствара узак бедем. Он може бити прекинут акцијом реке и мора. Али га река поново ствара. У главном ово савијање има меандерски карактер.

Низ уметнутих пешчаних бедема код неких делта (Таљменто) Маринели објашњава на тај начин што су се они стварали у плитком мору даље од обале, на линији докле се осећа дејство таласа. Мисли да за ово није потребно претпостављати издизање обале.

У случају када је материјал реке веома обилан или се таложи у плитком мору где је слаба снага таласа, онда море не може тај материјал да савлада и тада стварање делте зависи више од акције реке, а веома мало од мора. Тада се материјал таложи у облику плавина, реке померају ушће реке, или ако је фини таложи се у самом кориту реке и изазива рачвање. Такав је случај сада са делтом реке По. На основу историјских података и облика Маринели је нашао да је ова делта састављена у ствари из седам делта: 3 старе, 2 средњевековне и 2 модерне. Поред тога је издвојио и три фазе у развоју: 1. када су се створила томбола неорганизована у делту; 2. томбола образује просту симетричну делту и 3. делта са малим траговима од пешчаних бедема и са више рукаваца. Ово је прелазни тип делте.

Трећи тип су делте, које су створене искључиво радом реке. Оне су се развијале из лагуне, коју река испуњава. Лидо односи море и на тај начин се делта повећава. На крају Маринели понова наглашава да је акција човека од највећег значаја за стварање делта и на тај начин се може објаснити њихова мала старост.

П. С. Ј.

Кањон средње Аде.¹ — Рикијери у овом чланку се бави о неким геоморфолошким проблемима из долине реке Аде — реке којом отиче у реку По онај део језера Комо, што се назива Леко. — И то специјално делом од поменутог језера па до Трецо, Ада и Ваприја, око 25—30 км дужине. Рикијери најпре износи у главним потезима геолошки и морфолошки развој ове области и басена реке По. Пред крај терцијера басен реке По представљао је синклиналу у продужењу басена Јадранског Мора; она је створена у олигоцену и доцније. Пред крај терцијера паданска синклинала била је заузета плиоценским морем. Његов је ниво био доста висок, али није допирао до басена данашњих субалпских језера. Због издизања пред крај овог доба, море се повукло из ове синклинале и од њега су остале насlage на неколико стотина метара изнад данашњег нивоа Јадранског Мора. Тада је сметана огромна количина детритичног материјала, који се сада налази испод дилуви-

¹ G. Ricchieri: Il canon del medio Adda in relazione coi movimenti tettonici della valle padana e dei mari Adriatico e ligure. Зборник радова посвећен Јовану Цвијићу, Београд, 1924. с. 252—285.

јалних наслага. То је конгломерат сличан Nagelfluh-у на северним падинама Алпа и назива се у Италији серро. Једни га сматрају за плиоценски а већина других за најстарији дилувијум. Представљен је грубљим и финијим материјалом.

Преко ових наслага долазе глацијалне. На јужној страни Алпа су сигурно утврђене две глацијације (Рис и Вирм). Оне су сталожиле у паданској депресији масу материјала који је познат под именом *дилувијум*. Он је подељен у три ката: стари, средњи и нови. Стари одговара Пенковом Deckenschotter-у и претворен је у прави *Ферешо*. Друга два одговарају Hochterrassen- и Niederterrassenschotter-у.

Што се тиче историје саме Адине долине не може се прецизно утврдити како је била у плиоцену. Чак шта више, држи се као сигурно да у плиоцену и у почетку дилувиума још није постојао нити басен Лека, нити његова отока Ада. И Тарамели и Пенк мисле да је Адина долина успостављена после повлачења језера. То Рикијери закључује и по томе што у Адиним наслагама чепа нема стена из области изнад језера. Није још утврђено ни да ли су језерски басени у основи преглацијални или су их ледници издубили. Рикијери држи да они нису створени преглацијалном ерозијом, јер они би морали отицати према југу, а то се не може закључити имајући у виду предњи састав чепа у Адиној долини. Ада се према томе образовала тек када је ледник заузео басен језера Лека. Али она није одмах од језера узела облик реке, јер се испод језера у долини јавља више проширења која су такође била заузета ледником. Он се према југу лепезасто рачвао, тако да је наталожио велики моренски терминални басен, који се налази одмах пред улазом Аде у свој кањон код Робијате. Дакле све догде долина Аде има глацијални карактер. Даље она је потпуно флувијална.

Према томе Ада се формирала кад је ледник заузео област изнад данашњег кањона и то од воде која се отапала од ледника. Најпре није се била удубила, имала је уравниену долину по којој је меандрирала. Ти су се меандри удубили тако, да су на висини остале широке меандерске терасе. Ово усецање реке Рикијери објашњава искључиво тектонским издизањем ове области. Исто тако издизањем објашњава и претварање неких трансверзалних долина у суве.

За тим Рикијери даје синтетички преглед о овим покретима. Пенк је у својим радовима нагласио, како су марински плиоценски слојеви на разним местима на великој висини изнад данашњег морског нивоа, док при бушењу једног бунара код Кремоне нису достигнути ни на дубини до 200 м. испод морског нивоа.

На основу тога је закључио синклинални поремећај паданске долине, који се продужио у постплиоцену и кватернеру. Рикијери сматра да ове покрете треба посматрати у широј области — целој северној Италији, од Алпа до Апенина; динарској зони и западном делу лигурског Мора. — Напомиње резултате де Маркијеве, који је на основу података утврдио промене у јадранском нивоу у вези са глацијалним променама. Пантанели је исто тако утврдио, да су спуштени кватернерни слојеви у паданској долини (у Кермони око 200 м. испод данашњег морског нивоа). Али је констатовано, да се на западу ова синклинала издиже, јер у Павији су плиоценски марински слојеви нађени на 70 м. испод морског нивоа, а даље се још и више пењу. Исто тако је утврђено, да се и басен Лигурског Мора спушта, а у западном делу издиже. Спуштање овог мора се види и по потопљеним долинама (које је

утврдио Исел). Између ове две синклинале је Апенински венац, за који је утврђено да се издиже (плиоцен на 700 м. висине). Ови су покрети проузроковали и померање ушћа реке По, које је утврдио де Марки.

П. С. Ј.

Досељавање Италијана у Француску.¹ — У чланку о емиграцији Италијана у Француску, писац истиче знатан прираштај туђинског елемента у становништву Француске последњих деценија. При попису становништва 1921. год. број странаца у Француској попео се на 5% према 1% у 1851. год. Овим прираштајем надокнађено је у неколико опадање наталитета код Француза. У последње време запажен је у Француској велики пораст италијанског елемента тако да Италијани сад представљају релативну већину туђинског елемента, пошто им је број учествовао од 1872. године, када су Белгијанци били бројно трипут надмоћнији. Међутим, досељавања Италијана у Француску било је и раније. Интересантни номадски типови почели су да насељавају поједине делове Француске: ојачари, чистачи обуће, пједмонтски стаклоресци, произвођачи малих статуа и фигурица из Луке; музиканти итд.

Опадање француског сеоског становништва средином XIX века делимице је надокнађено италијанским насељавањем. Досељавања је било већином из северне Италије и оно је имало сезоналан карактер, налик на „голондринско“ кретање у Аргентини.²

Од почетка 1923. год. може се запазити нова фаза у кретању италијанског становништва. 1921. год. било је исељеника из Италије у прекоокеанске земље 194.320; од овог броја емигрирало је у Савезне Државе Северне Америке 137.617. У поједине европске државе исељило се 60.846; од којих 36.189 у Француску. 1923. број прекоокеанских исељеника износио је 177.853 (57.686 у Савезне Државе), а број континенталних 170.226, од којих су 142.990 отишли у Француску. 1924. било је прекоокеанских исељеника 130.779, континенталних 201.591, и од последњег броја 173.664 населили су се у Француској.

Досељавање Италијана управљено је поглавито на југозападну Француску, где је запажено велико опадање у становништву, нарочито у аквитанском басену. Смањивање броја становништва осећа се изразито у четири округа. У међувремену од 1911. до 1921. год. округ Ло изгубио је 14% становништва, Жер 14.9%, Тарн и Гарона 11.6%, Ло и Гарона 9.2%. Од 1872. опадање становништва у овим окрузима варира између 37% и 25%. У ажанском срезу (Ло и Гарона) долази један Италијан на сваких пет Француза, а у тулуском један на десет.

Карактер миграција такође се изменио: долазе целе породице и стално се насељују. Услед тога скочила је цена земљишту, али ипак оно је јефтиније него у Италији. Досељеници обично постају напољчари. Њих радо примају због њихових техничких способности. Нарочита пажња поклања се досељеницима из Ломбардије и области Венеције, који су вешти одгајивачи свилене бубе.

Према Geographical Review July 1925.

М. С. Радовановић.

¹ Maurice Zimmermann. — La population de la France en 1921, Ann. de Géogr. Vol. 31. 1922.

² R. F. Forster. Harvard Economic Studies, Vol. 20. 1919.